

Arbetslivskommissionen för skogsbranschen, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för skogsbranschen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examens- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Grundexamen inom skogsbranschen	715	5 565	657	5 813
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner	450		404	
Kompetensområdet för skogsbruk	216		200	
Kompetensområdet för produktion av skogsenergi	37		43	
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner	11		10	
Tomma	1		0	
Yrkesexamen inom bioenergibranschen	10	18	4	8
Yrkesexamen för skogsmaskinsmontör	4	19	3	15
Yrkesexamen för skogsmaskinsförare	97	200	48	123
Yrkesexamen för företagare inom skogsbruk	56	268	44	167
Kompetensområdet för företagande inom skogsbruk	25		38	
Kompetensområdet för företagande inom skogstjänster	13		2	
Tomma	18		4	
Specialyrkesexamen för skogsmästare	0	0	0	0
Specialyrkesexamen i virkesdrivning	2	10	0	0

Yrkesexamen inom skogsbranschen			8	66
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner			8	
Kompetensområdet för bioenergi			0	
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner			0	
Kompetensområdet för skogsbruk			0	
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen			0	3
Totalt	884	6 080	764	6 195

* Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Under 2019 var antalet prestationer med målet att enbart avlägga en eller flera examensdelar större än året innan. Kommissionen också tror att deras andel av examensdelsprestationerna kommer att öka i framtiden. I synnerhet vuxenstudierande kan i huvudsak välja att avlägga separata yrkesinriktade examensdelar, inte gemensamma examensdelar eller hela examen. Till exempel studerande från utlandet behöver uttryckligen yrkesinriktade examensdelar i yrkesexamen för att kunna sysselsättas inom skogsbranschen och det är inte nödvändigtvis till någon nytta eller ens möjligt för denna grupp av studerande att avlägga gemensamma examensdelar (till exempel språkstudier). Enligt kommissionens bedömning utgör dessa studerande cirka fem procent och andelen utländsk arbetskraft inom skogsbranschen verkar öka. Enligt den bedömning kommissionen fått utför utländska entreprenörer och deras arbetstagare uppskattningsvis cirka 70 procent av skogsvårdsarbetena för de tre största skogsbolagen (UPM, Stora Enso och Metsä Group) och Forststyrelsen Skogsbruk Ab. Hos skogsvårdsföreningar är uppskattningsvis tio procent av de anställda utländsk arbetskraft. Det finns inga exakta uppgifter om utländska underleverantörer, men de är eventuellt hundratals.

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling

Antalet avlagda hela examina i grundexamen inom skogsbranschen har minskat från 715 prestationer 2018 till 657 prestationer 2019. Inom kompetensområdet för körning av skogsmaskiner ha prestationerna minskat från 450 till 404. I grundexamen inom skogsbranschen har man emellertid avlagt fler examensdelar 2019 än 2018. Åldersgruppernas storlek kan också påverka prestationsmängderna. Den studietid som kan finansieras med vuxenutbildningsstöd är 15 månader, men om de gemensamma examensdelarna ingår i alla grundamina blir studietiden längre, vilket kan öka trycket på de studerande att övergå till arbetslivet innan de avlägger hela examen. Kompetensen som de yrkesinriktade examensdelarna ger har varit tillräckligt för att sysselsättas inom skogsbranschen, och då avläggs inte nödvändigtvis så många hela examina.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Kommissionen fäster uppmärksamhet vid det låga antalet avlagda examensdelar i arbetslivsfärdigheter och företagande (till exempel examensdelarna arbeta i ett företag och planering av företagsverksamhet). Det minskade antalet avlagda yrkesamina inom bioenergiindustrin kan bero på det nationella målet att minska användningen av flis. Detta har lett till att efterfrågan på experter inom branschen minskat. Dessutom har företagen i branschen anpassat sin verksamhet och avvecklat överkapaciteten, vilket har minskat antalet arbetstillfällen.

I och med att finansieringen av yrkesutbildningen ändrats har antalet yrkesamina och specialyrkesamina kunnat sjunka på grund av att grundamina gynnats. Även efterfrågan i arbetslivet har stor inverkan på antalet avlagda examina. De förnyade yrkes- och specialyrkesamina inom skogsbranschen trädde i kraft 2019. Arbetsgivarna eller -tagarna är kanske ännu inte helt medvetna om de möjligheter som de förnyade examina erbjuder. Utbildningsanordnarna tillhandahåller utbildning och examina enligt efterfrågan.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare	Övrigt
Yrkesexamen inom skogsbranschen	22	7	i kraft 1.1.2019
Specialyrkesexamen inom skogsbranschen	10	1	i kraft 1.1.2019
Grundexamen inom skogsbranschen	40	27	

* innehåller endast gällande examina

*** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.*

Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

Tio aktörer har tillstånd att anordna specialyrkesexamen inom skogsbranschen, men endast en av dem var aktiv 2019. Kommissionen funderade på om det är lönande att anordna specialyrkesexamen eftersom efterfrågan är så liten och kommissionen kommer att följa med hur situationen utvecklas. Läroinrättningarna borde få mera information om den förnyade specialyrkesexamen inom skogsbranschen. Det skulle löna sig att via olika informationskanaler informera om skogsbranschens aktörsnätverk.

Eftersom yrkes- och specialyrkesexamina inom skogsbranschen har trätt i kraft den 1 januari 2019 kan man ännu inte dra några större slutsatser om antalet avlagda examina.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

I början av 2018 blev satellitskolorna egna utbildningsanordnare, vilket också syns i statistiken som minskade prestationer från vissa utbildningsanordnare.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

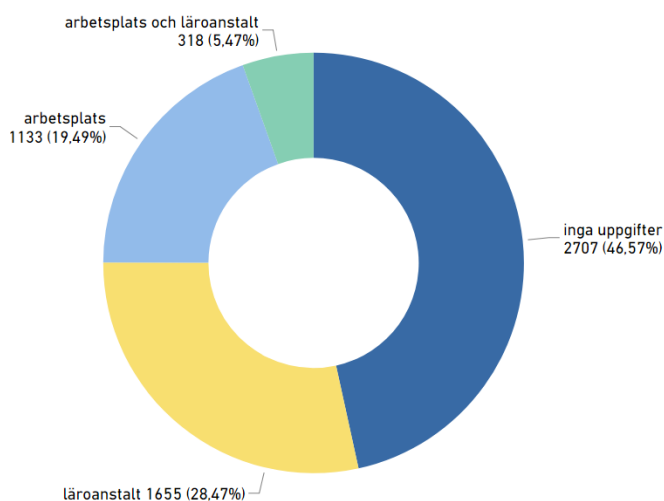
Skogsbranschens examina ordnas geografiskt heltäckande. Tre svenskspråkiga anordnare har anordnartillstånd för examina inom skogsbranschen. Två av dem har varit aktiva under 2018 eller 2019.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa är samlade under punkten "inga uppgifter".

Grundexamen inom skogsbranschen (2019)

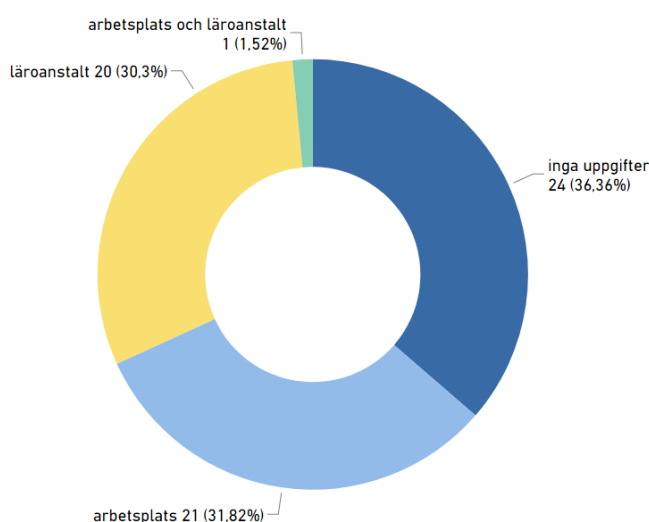
Yrkesprovsmiljö • inga uppgifter • läroanstalt • arbetsplats • arbetsplats och läroanstalt

Yrkesproven i examensdelar inom grundexamen i skogsbranschen har till en ganska stor andel genomförts vid läroanstalterna. Detta kan till exempel förklaras med att prestationerna även innehåller prestationer från gemensamma examensdelar. Om läroanstalten dessutom har ett avtal om underentreprenad med något företag inom skogsbranschen, registreras läroanstalten som miljön där yrkesprovet genomförts.

Yrkesexamen inom skogsbranschen (2019)

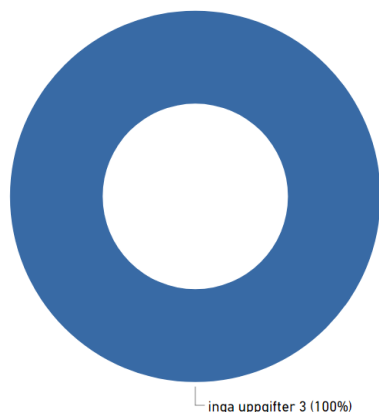
Yrkesprovsmiljö • inga uppgifter • arbetsplats • läroanstalt • arbetsplats och läroanstalt

Kommissionen konstaterar att yrkesproven för examensdelarna i yrkesexamen i huvudsak ska genomföras på arbetsplatsen. Kommissionen fäste uppmärksamhet vid det stora antalet yrkesprov vid läroanstalterna, men i flera fall är det fråga om examensdelen "förädling av träprodukter" (timmerbyggande med mera), som torde ha genomförts huvudsakligen i läroanstaltsmiljön. Antalet avlagda examensdelar är dock ännu litet, så enskilda fall kan framhävas.

Specialyrkesexamen inom skogsbranschen (2019)

Yrkesprovsmiljö • inga uppgifter

Bedömare (2019)

I grundexamen inom skogsbranschen har bedömningen av examensdelarna genomförts av (2019)

Bedömare	Examensdelar
inga uppgifter	2480
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare	1425
Lärare	1207
Två lärare	572
Annan företrädare för utbildningsanordnaren och lärare	59
Arbetsstagare och lärare	37
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och annan företrädare för utbildningsanordnaren	11
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet	9
Två andra företrädare för utbildningsanordnaren	7
Två arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och två lärare	3
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet, lärare och annan företrädare för arbetslivet	2
Två arbetsstagare och två lärare	1
Totalt	5813

I yrkesexamen inom skogsbranschen har bedömningen av examensdelarna genomförts av (2019)

Bedömare	Examensdelar
Arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare	25
inga uppgifter	22
Två lärare	13
Annan företrädare för utbildningsanordnaren och lärare	4
Lärare	2
Totalt	66

I specialyrkesexamen inom skogsbranschen har bedömningen av examensdelarna genomförts av (2019)

Bedömare	Examensdelar
inga uppgifter	3
Totalt	3

Medeltalet för yrkesprov enligt studeranderesponsen inom yrkesutbildning (slutenkät)

Medeltalet för studeranderesponsen för yrkesprov i grundexamen inom skogsbranschen är **4,2** på skalan 1–5.

I grundexamen inom skogsbranschen är medeltalen för punkten yrkesprov med ett undantag relativt jämna mellan utbildningsanordnarna. Samplingen från denna utbildningsanordnare hörde dock till de mindre, vilket kan leda till ett resultat som är sämre än genomsnittet.

För yrkesexamen för företagare inom skogsbruk var medeltalet i studeranderesponsen för yrkesprov 4,5.

För yrkesexamen inom bioenergibranschen var medeltalet i studeranderesponsen för yrkesprov 4,8.

För yrkesexamen inom skogsbranschen var medeltalet i studeranderesponsen för yrkesprov 4,2.

Kommissionen fäster uppmärksamhet vid att medeltalen för frågan "Jag deltog i planeringen av yrkesprov/yrkesprovet." var lägre än medeltalen för övriga frågor som ingick i frågegruppen. Läroanstalterna ska fästa större uppmärksamhet vid att de studerande deltar i planeringen av yrkesprov.

** granskningsperioden för studeranderespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

För grundexamen inom skogsbranschen hittas för de flesta examensdelarna inte någon information om yrkesprovets bedömare i KOSKI-datan. Detta gör det svårt att utvärdera genomförandet av tvåpartsbedömningen. Näst flest beslut om bedömningen av yrkesprov har fattats av arbetsgivaren/företrädare för arbetslivet tillsammans med en lärare. För den tredje största gruppen har beslut om bedömningen dock endast fattats av en lärare. Skillnaden mellan dessa är endast 300, det vill säga 15 procent. Kommissionen upplever att det skulle vara bra om en företrädare för arbetslivet är närvarande vid bedömningen av yrkesprov. Det konstaterades att företrädarna för arbetsgivaren kan ha ont om tid och att detta försvårar samordningen av tidtabellerna för att de ska kunna delta i bedömningen av yrkesprov. Vad gäller yrkesexamen inom skogsbranschen ser tvåpartsbedömningen på basis av KOSKI-data ut att bättre ha genomförts.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Enligt diskussioner under besöken motiveras att yrkesprov ordnas vid läroanstalterna bland annat med att arbetsgivarna inte har lämpliga platser för inläring i arbetet/arbetsplatser, till exempel på grund av säsongvariationerna i skogsbranschen. Om den studerande blir utan plats för inläring i arbetet, har också yrkesprov genomförts på skolans egna arbetsplatser. Under yrkesproven har man dock alltid strävat efter att skapa en verklighetstrogen yrkesprovsmiljö och att de verkliga arbetsuppgifter som examensgrunderna förutsätter utförs.

Studerandena kommer ofta från olika delar av Finland, men bor bland annat i huvudstadsregionen. Avståndet till de egna skogsobjekten är ofta långt och då är det praktiskt att ordna examenstillfällena i läroanstaltens observationsskogar. Individuellt kan man beroende på situationen överväga att använda digitala lagringsverktyg för dokumentering av yrkesprovuppgifter. Detta erbjuder fler möjligheter att genomföra och utvärdera personligt tillämpade yrkesprov.

Ett undantag är att om arbetet inte har räckt till, har yrkesprovet genomförts vid läroanstalten om läroanstaltens yrkesprovsmiljö är autentisk, det vill säga motsvarar arbetsgivarens yrkesprovsmiljö.

Också till exempel examensdelen grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen, som avläggs vid läroanstalten, utgör ett undantag.

Rättelser av bedömning

Kommissionen har inte fått någon begäran om rättelse av bedömning.

Planer för bedömning av kunnande

Under besöken konstaterades att alla utbildningsanordnare inte hade uppdaterade planer för bedömning av kunnande. Den största delen av de planer för bedömning av kunnande som man gick igenom under besöken var examensspecifika. En plan för bedömning av kunnande var på en för allmän nivå. I fråga om en utbildningsanordnare bad kommissionen att en uppdaterad plan för bedömning av kunnande ska lämnas in för påseende. Kommissionen förväntar sig att planen lämnas in under våren-sommaren 2020.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Vid en läroanstalt var det möjligt att den personlig tillämpningen också genomförs av studiehandledaren. Därför har lärarna under diskussionerna i samband med besöket kunnat uppleva att personlig tillämpning och handledning av den är svårt. Arbetslivskommissionen anser att den personliga tillämpningen ska genomföras av en lärare/utbildare som har stor förtrogethet med branschen och examensgrunderna. Den personliga tillämpningen genomförs vid läroanstalterna under hela studietiden. Yrkesproven diskuteras i samband med PUK, yrkesproven dokumenteras i Wilma.

God praxis

God praxis som lyfts fram under besöken är bland annat ett gott samarbete med andra aktörer inom branschen. De studerande är också mycket nöjda med sina erfarna och yrkeskunniga utbildare.

Enligt arbetslivskommissionen är det önskvärt att också lärarna själva har möjlighet att regelbundet delta i arbetslivsperioder.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Arbetsgivarna förtrogna med examensdelarnas innehåll och yrkesproven samt ett intensivare samarbete mellan arbetsgivarna och läroanstalten. Tydligare anvisningar för examinanden om hur man förbereder sig inför yrkesprovet. Yrkesproven ska i större utsträckning ordnas på arbetsplatsen och man ska säkerställa att tvåpartsbedömning genomförs. Det har förekommit brister i planerna för bedömning av kunnande.

Hur väl fungerar examensgrunderna

-Examensgrundernas arbetslivsmotsvarighet

- Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

- Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

- Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Kommissionen anser att man i samband med uppdateringen av bedömningskriterierna för grundexamina måste reservera tillräckligt med tid för att precisera kraven på yrkesskicklighet och kriterierna.

De alltför omfattande examensdelarna i de nuvarande examina kan leda till att unga studerande får motivationsproblem. Kommissionen har fått budskap från fältet om att det kunde vara till hjälp att dela upp de stora examensdelarna i mindre helheter. Läroanstalterna har redan på egen hand splittrat de omfattande examensdelarna till mindre arbets- och uppgiftshelheter i sin läroplan. Detta har varit nödvändigt till exempel för examensdelen "Skötsel och nyttjande av skog".

När det gäller specialyrkesexamen inom skogsbranschen är det viktigt att följa upp hur aktivt arbetslivet tar emot den förnyade examen.

För grundexamen inom skogsbranschen fungerar grunderna i regel bra. Sakinnehållet i examensgrunderna ansågs vara omfattande och betjäna de studerande väl, men samtidigt önskade man klarhet i kraven på yrkesskicklighet, bland annat med tanke på genomförandet av undervisningen och kvaliteten på yrkesproven.

När det gäller de nya grunderna för yrkesexamen inom skogsbranschen ställde en läroanstalt frågan om den för alla obligatoriska examensdelen på 20 kp är nödvändig. Kraven på yrkesskicklighet i denna obligatoriska examensdel framkommer i praktiken i samband med arbetsuppgifterna i de övriga examensdelarna.

Kommissionen önskar att Utbildningsstyrelsen ingående frågar utbildningsanordnarna om hur de nya examensgrunderna fungerar.